

якісним назвати не можна – цілий навчальний тиждень був втрачений. Тому слід переглянути підхід до початку навчального року, щоб він починався не першого вересня, а в перший понеділок тижня, на який припадає 1 вересня, або в наступний понеділок тижня, на який припадало 1 вересня (що потребує пролонгації семестру або його скорочення на тиждень – але тоді і програми будуть розроблятися на 17 тижнів, а не на 18), та слідкувати за тим, щоб у розкладі практичне заняття не було раніше лекційного.

Що стосується припадання заняття на державні свята, то це також момент, у якому вступають у "конфлікт" дві законодавчі норми. З одного боку, Кодекс законів про працю [9] визначає дні, в які робота не проводиться, а з іншого – є освітньо-професійна, навчальна та робоча програми, в яких чітко зазначена кількість годин на кожен вид занять. Тобто якщо застосовувати відпрацювання пропущених занять на свята у найближчі неділі (або в суботи, якщо вони не навчальні) – це порушення КЗпПу, а невідпрацювання їх – це невиконання навчальної програми. Дані питання в теперішній час залишаються повністю не вирішеними.

На думку автора, ці заняття необхідно проводити шляхом додавання окремого тижня в навчальному плані після закінчення семестру для проведення занять, які були втрачені на свята та на ліквідацію академічної заборгованості. Припадання заняття на свята може також підняти питання, порушене раніше: якщо заняття на свята випадає, то знову з'являється ситуація, що викликає дисбаланс у лекційних та практичних заняттях. Особливо це стосується тоді, коли в одній групі з потоку практичне заняття "випало", а в іншій – ні, а потім вони продовжують слухати лекції разом (тобто студенти одного потоку будуть знаходитися в різних "вагових категоріях"), або навпаки – "випало" лекційне заняття, а за ним згідно з програмою повинно йти практичне. Що робити в даному випадку? Необхідно відмітити, що ця проблема існує досить давно, але не існує жодного положення щодо того, як це має вирішуватися. Ще варіантом може бути розподіл занять, які припадають на день свята за останніми парами інших днів тижня.

Ця ситуація дуже загострюється, коли лекція за певним курсом за розкладом стоїть у понеділок. У автора дослідження була така ситуація, коли декілька свят припало на неділю, а згідно з КЗпП, якщо свято припадає на вихідний, то неробочим є наступний понеділок, – таким чином, не відбулося три лекційних заняття в понеділок, а в деяких групах і три практичних (якщо вони теж за розкладом були в понеділок).

Ще проблемою, на яку необхідно звернути увагу, – це перерви як між парами, так і "внутрішньопарні". Необхідно наголосити на тому, що регламент "внутрішньопарних" перерв (перерв між двома академічними годинами однієї пари) практично ніде не витримується, оскільки ця перерва перетворюється в перекур, що більшою мірою дає більш негативний ефект, ніж позитивний, і реально дана перерва продовжується більше, ніж передбачено регламентом, як мінімум у два рази. Тому, на думку автора, є сенс використання іншого формату пари – 1 година 20 хвилин без перерви (який допускається МОН України). Більший позитивний ефект від цього також можуть отримати ВНЗ, що використовують двозмінну систему занять, які зможуть другу зміну починати на годину раніше.

Що стосується перерви між заняттями, то її довжина повинна кореспондувати з такими факторами, як віддаленість навчальних корпусів та "пропускна" спроможність сходів і коридорів. Нерідко бувають випадки, коли, щоб вчасно прийти на одне заняття, необхідно раніше закінчити попереднє та, навпаки, якщо залишити заняття "за дзвінком", неодмінно можна спізнитися на наступне. Не кажучи вже про те, що перерва необхідна не тільки для переходу з однієї аудиторії в іншу, але й для відвідування туалету, споживання їжі тощо. Виходячи з цього, перерва має бути не меншою ніж 20 хвилин за умови, що навчальні корпуси знаходяться на близькій відстані та пропускна спроможність коридорів і сходів відповідає кількості студентів, що ними користуються.

Тому можна констатувати, що, окрім методичних питань, на якість знань дуже впливають організаційні питання на пер-

ший погляд "дрібного характеру", які були порушені вище, а при детальному розгляді їх сукупність значно впливає на кінцевий результат.

Провівши дослідження, можна стверджувати, що в організації лекційних занять та навчального процесу в цілому існує велика кількість проблем, які в повній мірі не вирішені ні міністерськими, ні внутрішньовузівськими нормами, ідентифікація яких на первинному етапі детального розгляду лекційних годин і складає наукову новизну даного дослідження. Якщо розглядати ці проблеми в сукупності, то вони дуже суттєво впливають на якість навчального процесу, без їх вирішення казати про підвищення якості методичної домінанти навчання не можна.

Наведені автором шляхи вирішення означених проблем більшою мірою передбачають, щоб і у викладачів, і у студентів відбулася означена Фрідріхом Ніцше "переоцінка цінностей", що не може відбутися відразу й одночасно, однак конче необхідно, щоб для вирішення цих проблем були прийняті дієві заходи. На первинній стадії, на думку автора, потрібно провести анкетування студентів та викладачів, за результатами аналізу якого можна вже перейти саме до стадії їх вирішення.

Література: 1. Закон України "Про вищу освіту" від 17.01.2002 р. №2984-III (зі змінами та доповненнями) // www.rada.gov.ua 2. Указ Президента України "Про Національну доктрину розвитку освіти" від 17.04.2002 р. №347/2002 // www.rada.gov.ua 3. Наказ МОН України "Про затвердження Концептуальних засад розвитку педагогічної освіти України та її інтеграції в європейський освітній простір" від 31.12.2004 р. №998 // www.rada.gov.ua 4. Беспалько В. П. Основы теории педагогических систем. – Воронеж: Изд. Воронежского университета, 1977. – 304 с. 5. Архангельский С. И. Лекции по теории обучения в высшей школе. – М.: Высшая школа, 1974. – 384 с. 6. Бойко В. В. Диалог лектора со слушателями: психологические аспекты. – Л.: Знання, 1987. – 32 с. 7. Навчальний процес у вищій педагогічній школі: Навч. посібник / За заг. ред. О. Г. Мороза. – К.: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2001. – 340 с. 8. Эпюды дидактики высшей школы: Монография / Под ред. А. П. Чернышева. – М.: НИИ ВО, 1994. – 136 с. 9. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 р. №322-VIII (зі змінами та доповненнями) // www.rada.gov.ua

Стаття надійшла до редакції
6.10.2007 р.

УДК 378.147

Боровик М. В.

ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

The variant of fulfillment of an individual study-and-research task that is given to students of the fourth year of specialty No. 6.050100 "Economics of a company" during "Potential and development of a company" educational discipline is described in the article.

Необхідним елементом успішного засвоєння матеріалу навчальної дисципліни є самостійна робота студентів з вітчизняною та закордонною спеціальною економічною літературою, нормативними актами з питань державного регулювання економіки, статистичними матеріалами тощо.

До основних видів самостійної роботи, які пропонуються студентам під час вивчення навчальних дисциплін, відносяться:

- вивчення лекційного матеріалу;
- робота з опрацювання та вивчення рекомендованої літератури;
- вивчення основних термінів та понять за темами дисципліни;
- підготовка до семінарських і практичних занять, дискусій, роботи в малих групах, тестування;
- контрольна перевірка кожним слухачем особистих знань за запитаннями для самодіагностики.

Крім того, одним із видів самостійної роботи студентів є виконання індивідуального навчально-дослідного завдання (ІНДЗ). Підготовка індивідуального навчально-дослідного завдання передбачає систематизацію, закріплення, розширення теоретичних і практичних знань із дисципліни та застосування їх при вирішенні конкретних виробничих ситуацій, розвиток навичок самостійної роботи й оволодіння методикою дослідження та експерименту, пов'язаних з темою ІНДЗ [1; 2].

ІНДЗ припускає наявність наступних елементів наукового дослідження: практичної значущості, комплексного системного підходу до вирішення завдань дослідження, теоретичного використання передової сучасної методології і наукових розробок, елементів творчості, вміння застосовувати сучасні технології.

Практична значущість ІНДЗ полягає в обґрунтуванні реальності її результатів для потреб практики. Реальною вважається робота, яка виконана відповідно до наявних проблем підприємства, на основі його реальних даних за низку років і результати якої повністю або частково можуть бути впроваджені в практику діяльності підприємства чи аналогічних об'єктів.

Комплексний системний підхід до розкриття теми роботи полягає в тому, що предмет дослідження розглядається під різними точками зору — з позицій теоретичної бази і практичних напрацювань, умов його реалізації на підприємстві, аналізу, обґрунтування шляхів удосконалення тощо — в тісному взаємозв'язку та єдиній логіці викладу.

Застосування сучасної методології полягає в тому, що при виконанні аналізу стратегічних позицій підприємства й обґрунтуванні шляхів удосконалення окремих аспектів предмету та об'єкта дослідження студент повинен використовувати відомості про новітні досягнення в техніці і технологіях дослідження, застосовувати різноманітні методи й засоби діагностичних досліджень, підходи до визначення та обґрунтування вибору критеріїв і показників експрес-діагностування виробничо-економічної системи (або її елементів).

У процесі виконання ІНДЗ, разом з теоретичними знаннями і практичними навичками за фахом, студент повинен продемонструвати здібності до науково-дослідної роботи та вміння творчої мислити, навчитися вирішувати науково-прикладні актуальні завдання.

Кожна з навчальних дисциплін, яку вивчають студенти під час навчання, має свої особливості. Індивідуальне навчально-дослідне завдання повинно враховувати специфіку навчальної дисципліни, бути цікавим для студентів та сприяти засвоєнню матеріалу.

Студентам четвертого курсу фахового спрямування "Економіка і підприємництво" зі спеціальності 6.050100 "Економіка підприємства" при вивченні навчальної дисципліни "Потенціал і розвиток підприємства" в рамках індивідуального навчально-дослідного завдання пропонується виконати звіт про оцінку майна (майнових прав).

Звіт про оцінку майна складається відповідно до встановлених нормативно-правових актів, які регулюють оціночну діяльність в Україні [3 — 7].

Мета ІНДЗ — закріплення, поглиблення й узагальнення знань, одержаних студентом під час вивчення навчальної дисципліни "Потенціал і розвиток підприємства" та придбання практичних навичок розрахунку вартості об'єкта оцінки й застосування їх при складанні звіту.

Індивідуальне навчально-дослідне завдання виконується студентом самостійно при консультуванні з викладачем протя-

гом вивчення дисципліни відповідно до графіка навчального процесу.

ІНДЗ видається викладачем на початку семестру, протягом якого вивчається дисципліна. Студент має надати ІНДЗ для перевірки наприкінці семестру, але не пізніше терміну проведення підсумкового модульного контролю. Оцінка за виконання ІНДЗ ураховується при виставленні загальної оцінки з дисципліни.

ІНДЗ полягає у збиранні й обробці інформації про майно, що підлягає оцінці, та проведенні на основі цієї інформації й основних методичних підходів оцінювання майна та оформлення результатів у вигляді Звіту про оцінку майна.

Студентам пропонується самостійно обрати тематику ІНДЗ. Це може бути оцінка:

- земельної ділянки;
- майнового комплексу;
- комерційної або житлової нерухомості;
- транспортних засобів;
- обладнання;
- акцій підприємства;
- ліцензії;
- гудвілу тощо.

Студент має право обрати об'єкт оцінки (майно, що підлягає оцінці), визначити мету оцінки та замовника проведення оцінки самостійно з обов'язковим узгодженням з викладачем. У протилежному випадку завдання має бути запропоновано викладачем. Об'єкт, мета та замовник оцінки у студентів однієї академічної групи не повинні повторюватися.

У процесі виконання ІНДЗ студент має опрацювати не менше десяти літературних джерел, зокрема нормативно-правових актів з обов'язковим посиланням на використання певної інформації з них у тексті роботи. Також при написанні ІНДЗ необхідно використовувати джерела посилання на ресурси глобальної комп'ютерної мережі Internet.

Обсяг ІНДЗ повинен становити у друкованому варіанті 10 — 15 сторінок. Це найбільш оптимальний обсяг, який дозволяє розкрити зміст роботи і при цьому не перенавантажити її зайвою інформацією.

Індивідуальне навчально-дослідне завдання має містити наступні складові частини:

- зміст;
- вступ;
- опис об'єкта оцінки;
- огляд ринку;
- аналіз найбільш ефективного використання об'єкта;
- визначення вартості об'єкта оцінки;
- висновок;
- список літератури;
- додатки (якщо це потрібно).

Титульна сторінка ІНДЗ повинна містити: назву університету; назву кафедри; назву навчальної дисципліни; назву індивідуального завдання "Звіт про оцінку майна"; об'єкт оцінки, замовника, мету оцінки, дату оцінки (день, місяць, рік); прізвище та ініціали студента; курс, номер академічної групи; дату подання ІНДЗ викладачеві на перевірку; прізвище та ініціали викладача.

Зміст має відтворювати назви підрозділів з яких складається звіт, з обов'язковим зазначенням номерів сторінок, на яких вони розміщені.

Вступ повинен містити: стислий опис об'єкта оцінки, який дає змогу його ідентифікувати; дату оцінки та дату завершення складання звіту; мету проведення оцінки й обґрунтування вибору відповідної бази оцінки; перелік нормативно-правових актів, відповідно до яких проводиться оцінка; перелік обмежень щодо застосування результатів оцінки; виклад усіх припущень, у межах яких проводилася оцінка.

Підрозділ "Опис об'єкта оцінки" має включати повний опис об'єкта оцінки, його власника, розташування об'єкта, основні технічні характеристики та ін.

Підрозділ "Огляд ринку" повинен містити опис та аналіз зібраних і використаних під час проведення оцінки вихідних даних (попит, пропозиція, ціни) та іншої інформації про стан

ринку майна, яке оцінюється. При виконанні цього підрозділу студент має зробити стислий огляд ринку майна, що оцінюється. Для цього необхідно провести огляд періодичних видань та іншої статистичної літератури. Сьогодні багато періодичних та Інтернет-видань публікують такі огляди [8; 9].

Підрозділ "Аналіз найбільш ефективного використання об'єкта" повинен включати висновки щодо аналізу існуючого використання та найбільш ефективного застосування об'єкта оцінки. Під найбільш ефективним використанням розуміється застосування майна, в результаті якого вартість об'єкта оцінки є максимальною. При цьому розглядаються тільки ті варіанти використання майна, які є технічно можливими, дозволеними та економічно доцільними.

Підрозділ "Визначення вартості об'єкта оцінки" має містити виклад змісту застосованих методичних підходів, методів та оціночних процедур, а також відповідних розрахунків, за допомогою яких розраховується вартість майна. При цьому студент самостійно вибирає методи оцінки майна кожного з методичних підходів (доходного, витратного та порівняльного). Вибір методу залежить від об'єкта, мети й існуючої інформації про об'єкт оцінки. На основі обраної методики розраховується ринкова вартість об'єкта оцінки.

Висновок про вартість майна повинен містити відомості про:
замовника звіту оцінки майна;
назву об'єкта оцінки та його коротку характеристику;
мету і дату оцінки;
вид вартості, що визначався;
використані методичні підходи;
величину вартості, отриману в результаті оцінки.

У разі потреби можливо відобразити у висновку свої припущення та застереження щодо використання результатів оцінки.

Джерела у списку літератури розміщують в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків. Відомості про джерела, які включені до списку, потрібно надавати згідно з вимогами державного стандарту з обов'язковим наведенням праць. Необхідним є посилання на нормативно-правові акти, які регулюють оціночну діяльність в Україні. Посилання на ресурси мережі Internet також оформляються відповідно до державних стандартів.

Також у роботу можуть бути включені додатки (за необхідності). За наявності кількох додатків оформляється окрема сторінка "Додатки", номер якої є останнім, що відноситься до обсягу ІНДЗ.

Індивідуальне навчально-дослідне завдання оцінюється за критеріями:

- самостійності виконання;
- творчого підходу;
- логічності та деталізації викладення інформації;
- повноти й глибини розкриття змісту роботи;
- наявності ілюстрацій (таблиці, рисунки, схеми тощо);
- кількості використаних джерел (не менше десяти);
- застосування цифрової інформації та відображення практичного досвіду;
- обґрунтування вибору того чи іншого методу оцінки;
- правильності розрахунків;
- якості оформлення.

Якщо ІНДЗ студента відповідає всім зазначеним вище критеріям, при цьому студентом проведено детальний огляд ринку, обґрунтовано вибір тих чи інших методів оцінки об'єкта та зроблено відповідні висновки, а результати представлені у вигляді доповіді чи презентації та захищені, то студент заслуговує оцінки "відмінно".

Якщо робота виконана з урахуванням усіх вимог, але існують деякі помилки в розрахунках, опис ринку не має всієї необхідної інформації, то така робота може бути оцінена "добре".

Якщо студент не може самостійно обрати предмет і мету оцінки, а також знайти інформацію про об'єкт оцінки, то в такому разі йому видається спрощене завдання, яке вже містить опис та основні дані про об'єкт оцінки. У цьому випадку студент проводить тільки розрахунок вартості об'єкта трьома

підходами на основі методики, запропонованої викладачем. Таке завдання максимально може бути оцінено як "задовільно".

Наведене ІНДЗ було запропоновано для виконання студентам четвертого курсу спеціальності 6.050100 "Економіка підприємства". За результатами відгуків студентів можна зробити висновок, що запропоноване завдання було цікавим для виконання тому, що носило творчий характер, кожен підрозділ мав свої особливості, та дозволяло студентам самостійно обирати об'єкт і мету оцінки.

Крім того, студенти оцінили і практичну сторону завдання, тому що в сучасних умовах практично кожен із них може зіштовхнутися з необхідністю оцінки власного майна (найбільш частіше при отриманні кредиту на купівлю нерухомості). Досвід складання звіту з оцінки може допомогти самостійно визначити ринкову вартість об'єкта або перевірити роботу професійних оцінників, уникнути помилок та непорозумінь.

Література: 1. Андросюк Е. Самостоятельная работа студентов: организация и контроль // Высшее образование в России. – 1995. – №4. – С. 59 – 63. 2. Болюбаш Я. Я. Організація навчального процесу у вищих закладах освіти: Навчальний посібник для слухачів закладів підвищення кваліфікації системи вищої освіти. – К.: ВВП "КОМПАС", 1997. – 64 с. 3. Закон України "Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні" від 12.07.2001 р. №2658-III // <http://zakon.rada.gov.ua>. 4. Національний стандарт №1 "Загальні засади оцінки майна і майнових прав". Затверджений постановою КМУ №1442 від 28.10.2004 р. // <http://zakon.rada.gov.ua>. 5. Національний стандарт №2 "Оцінка нерухомого майна". Затверджений постановою КМУ №1440 від 10.09.2003 р. // <http://zakon.rada.gov.ua>. 6. Національний стандарт №3 "Оцінка цілісних майнових комплексів". Затверджений постановою КМУ №1655 від 29.11.2006 р. // <http://zakon.rada.gov.ua>. 7. Національний стандарт №4 "Оцінка майнових прав інтелектуальної власності". Затверджений постановою КМУ №1185 від 3.10.2007 р. // <http://zakon.rada.gov.ua>. 8. Обзоры рынков // Газета "Бизнес" – <http://www.business.ua/trades>. 9. Недвижимость Украины. Предложение недвижимости в г. Харькове // <http://www.ua.pers.ru>

Стаття надійшла до редакції
20.10.2007 р.

УДК 378.147

Іпполітова І. Я.

ІНТЕРАКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ ЯК ЗАСІБ ОВОЛОДІННЯ СПЕЦІАЛЬНИМИ КОМПЕТЕНЦІЯМИ

The author has carried out the research of examination the experience of using the interactive technologies of training and the process of its introduction into the educational process. The methodical approach to the organization of realization of one of the interactive training technologies is offered. The given approach allows graduates of higher educational institutions to get special competences.

Зміни, що відбуваються в сучасній Україні, ставлять нові вимоги до реформування освітньої галузі взагалі і системи вищої освіти зокрема. Нова модель вищої освіти має відповідати європейським стандартам з урахуванням основних положень Болонського процесу, за яким студенти отримують не тільки